

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca

Stoji za
celo leto 3 gld. —
pol leta 1 „ 6v
četrt „ — „ 80
(Posamezne štev.
15 kr.)

Oznanila,
1krat natismena,
od vrste 15 kr.

Naročnina,
oznanila in reklamacije
pošiljajo se
upravnistvu
v Maribor.

Odprte rekla-
macije so
poštne proste.

POPOTNIK.

Glasiło

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Spisi in dopisi
pošiljajo se
urednistvu
v Maribor,
Reiserstrasse 8.

Pismom,
na katera se želi
odgovor,
naj se pridene
primerna poštna
znamka.

Na anonimne do-
pise se ne oziramo.

Štefrakovana pisma
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
osobe poslani knjige
se ne vračajo.

Odpust iz ljudske šole.

Dobro in koristno je, včasih kritično pregledati šolske naredbe organizatorične vrste. Vsak v tem oziru zakonito določen postopek je očitnega prida, ker zabranjuje brezmejno samovoljnost in daje šolstvu trdno sestavo. Na drugi strani pa ne manjka nepovoljnostij, koje sledijo takšnim zakonito določenim postopkom; kajti manipulacija s človeškoj robo ne prenaša nikoli takih otrpih oblik, kakor neki ova sè solnimi vrečami. Pomisliti se torej mora, ali ustreza dejansko in udomačeno postopanje tudi duhu našega napredujočega šolstva, nameri odgojilne svrbe.

S tem namenom napišem nekaj svojih mislij. Dasi morebiti niso vsi učitelji tega mnenja, pa mogoče, da povzročijo premišljevanje o tej stvari, in to mi bo mali trud dovolj poplačalo.

Oglejmo si predpise o odpustu ljudskih učencev.

Šolska dolžnost sega do dopolnjenega 14. leta (ne oziraje se na take slučaje, v kojih nastopi predčasni odpust zaradi tehtnih vzrokov.) V resnici so razmere danes čisto druge in istinita šolska dolžnost se zmanjša pri mnogoštevilnih polajšavah na sedem let. Točnost in red časa, tudi še pri odpustu učencev, mora zahtevati zdrava šolska organizacija.

Šola ne bodi golobjak, pač pa taka organizacija, ki privede učenca do istovrstnega cilja v natanko določenem času.

V začetku listopada, recimo, vstopi 70 učencev v najvišji razred in obiskuje pouk. Toda 16. prosinca odide jeden, 3. sušca drugi in to gre tako naprej celo leto neprenehoma. Tako torej pridejo učenci v zadnji razred, katerega zadnje tedne le dosedijo. Učenec si ne kupi nobednih knjig, pogostokrat izostaja, ne prinese domače naloge; ako ga pa posvariš, se ti pa opravičuje, da bo tako v 2 ali 3 mesecih 14 let star in da potlej izstopi iz šole. Takšni odnošaji so brezpogojno zavrgljivi. Ne smatram še te stvari tako daleč dognane, da bi se o njej izjavil, a tukaj bi se dalo zboljšati. Lahko bi se Božič in Velika noč odločila kot obroka za šolski odpust, ali pa naj se taki učenci, kateri bodo postali v istem koledarskem letu 14 let stari, brezpogojno odpusté, a vsi drugi poznejši prosilci za odpust morali bi do konca šolskega leta šolo redno obiskavati. Da pa učenci v vsakem času, da so le 14 let stari, iz šole izstopiti smejo, to silno ovira, doseči jednotno učni smoter in dela težave administraciji. Preidimo k odpustu samemu.

1. Izstopiti sme učenec le tedaj, kadar ima za ljudske šole predpisane najpotrebnejše znanosti, kakor čitanje, pisanje in računanje. (§ 21. dež. šol. zak. al. 3.)

2. Takšni učenci dobé odpustnico. (§ 14. šol. in nauč. reda.)

3. Otroci, ki odpustnice ne dobé, primorani so čez starost za šolanje določeno obiskavati šolo. (§ 15. šol. in nauč. reda al. 1.

4. Otroci, kojih duševno in telesno stanje po dopoljnenej šolskej dolžnosti smotra ljudske šole ne da doseči, dobe odhodnico, v kojoj je na ta § šolskega in naučnega reda razločno opomniti.

Poglejmo si te določbe nekoliko bližje.

Najmanje se je v praksi, kakor se mi zdi, udomačila točka 3., kajti vsak učitelj je vesel, kadar more odpraviti leno, nemarno osebo, katera si v 8 letih še ni prisvojila v prvi točki predpisanega učnega smotra. Veliko več pa menimo, da se pri naših učnih načrtih in pri dobri metodi, pri takšnej gorečnosti in resnosti, s kakoršnoj se poučuje, takšen slučaj sploh pripetiti ne more, namreč da bi normalno nadarjen učenec tem minimalnim tirjatvam vkljub pomankljivemu šolskemu obiskavanju ne zadostil.

Kar se tiče točke 4. se pa mora tirjati, da učenci z idiotičnim značajem (in na takšne se na vsak način tukaj misli) prav za prav ne spadajo v splošno ljudsko šolo. Za takšne učence naj bi se, kjer to razmere pripuščajo, oddelki za slaboumneže uredili; to je pekoče vprašanje, kojega ugodna rešitev bi pomenila velik napredek šolstva. Četrta točka skriva še jedno sumljivo stran. — Dajejo se učencem, kateri v točki 9. predpisanega znanja po mnenji učitelja ali konferencije ne pridobé, odhodnice. Zasluži večina teh učencev tako odhodnico ali bolje rečeno idiotnico? —

V tem oziru staviti je dvojje na izbiranje: ali učenec more doseči omenjeni učni smoter ali pa ne? Če ne, tedaj naj se dotičnik takoj pobrine za praktičen poklic; če pa da, tedaj je skrbeti, da se zbog nešteti manj tehtnih rečij, koje prej razkol ko pa jednodnost omike povzročé, glavna stvar ne zgreši, da se solidno praktično znanje, koje mora po njih duševnej bitnosti postati neizgubljiva last vseh učencev, ki so šolo obiskavali. Od te temeljne tirjatve bi mi po nobedni ceni ne smeli odstopiti, a vendar smo še od tega smotra zeló daleč. Ako naj se po odpustnici dokazuje, da si je odpuščen učenec predpisano potrebno znanje pridobil, naj bi to spričevalo to istino tudi konstatovalo, čemu torej točka c) v § 19. šolskega in učnega reda, da morajo redi v vseh posameznih učnih predmetih biti zaznamovani?

Tega je po spričevalih treba, katera spremljajo odhajajočega učenca v kak višji učni zavod, pri odpustnici pa po mojem mnenju ne. Odločno sem te misli, da bi se v odpustnicah redi na veroznanstvo, čitanje, pisanje in računanje omejili, ali pa, kar bi še prikladneje bilo, da bi se redi, kakor je to v sedanjih sposobnostnih spričevalih, popolnoma opustili, na mesto njih bi se potem ta-le pristavek zapisal: V učnih predmetih ljudske šole je učenec učni smoter na prav dober, dober ali zadostni način dosegel. Ali menda ni to protislovje, če učenec odpustnico dobi in v prirodoslovji „prav dobro“ dobi in vendar o brzozjavu, o parnem stroji itd. nič ne razume? Ali ni neprijetno, ako učenec v zemljepisji ali risanji „nezadovoljno“ odnese? Paragrafu 21. je zadostil, in vendar sme njegova odpustnica nedovoljnih redov mrgoleti.

Posebnega preudarka je potreba pri presojanji reda o nramnosti v odpustnicah; kajti ta je učencu za prihodnjost v dejansko življenje gredočemu odločnega pomena.

Odhajajočemu poslu ali pomagalcu sme se dotična razsodba le takrat zaznamovati, kadar je ugodna, to daje marsikaj pomisliti. Ali ni pri izstopajočih učencih slično? Mojster ne gleda toliko na napredek v posameznih šolskih učnih predmetih. On vzame rokodelskega učenca na par tednov na praktično poskušnjo in ta je za daljni uk merodajna. Pa na red o nramnosti gleda natanko. Večidel ima takih učencev na izbiranje, zavoljo tega so pomisleki in nezaupanje proti takšnemu učencu dovolj opravičeni. Zbok tega pridejo stariši večkrat prositi šolskega voditelja, češ, mojster ne vzame paglavca sè slabim redom o

nravnosti v pouk. Jaz sem tega prepričanja, da naj se v odpustnico ne vzame red zadnjega četrtega, ampak naj se prisoja v dopustnici poprečni red celega šolskega leta in da se rabi zadnja stopinja „neprimerno“ le v prav redkih, posebno resnobnih slučajih. V šolskih naznanilih je red o nravnosti tega pomena, da se učencevi starši obvestijo o njegovem vedenju v šoli, mora torej biti poboljševalno sredstvo. Drugačna pa je ta stvar v odpustnici. Napake učenceve ne postanejo zmirom napake v življenju, in marsikateri razposajenec postane v dejanskem življenju resnoben, miren in vrl človek. Mi kaznujemo ne malokrat temperamentne pogreške, in kdo bi neki prav za prav otroku strogo nravnost pripisoval, bolj umestno se mi zdi, prilaščati mu nespodobnost, ki sledi iz življenja: posnemljivost.

Reka se nam, da učitelja službena prisega sili, pravično klasifikovati. Res, a on je tudi ravno po službeni prisegi primoran, nravstveno-versko odgajati, on je dolžen koristne ude za občinstvo izobraževati; zamore-li temu blagemu, vzvišenemu smotru s tem, da učencem daje slabe rede o nravnosti se le za las približati? Odvrnilo se je: Učenec, ki me je cela leta nadlegoval in jezil, naj dobi zato primerno plačilo. Takšni preudarki obsodijo se iz stališča značajnega ljudskega odgojitelja sami. Naj-li šola za narod postane to, kar ona smatra idealom, tedaj mora vse storiti, da bode otrokom naroda kot druga družinska izba, kot duševna domačija, kamur se bodo radi zatekali ves šolski čas kjer bodo našli mir, kojega doma čestokrat zaman iščejo, kjer se jim otroška duša odahne, kjer se bogati otroku čut, njegovo znanje razvija, njegova volja krepi, ob enem kraj, na katerega se celo svoje življenje z najiskrenejšim veseljem, ponosom, da s spoštovanjem ozirajo.

P. L.

Slovníške črtice.

IX.

a) Vladajoči glagol z velikim obsegom.

b) Zakaj je pravilnejše tudi v elementarnem slovníškem pouku vprašati najprej po dopovedi, t. j. po vladajočem glagolu, po naznanilu?

c) Zakaj je neobhodno potrebno ter zelo važno učencem obširno v berilnih spisih poročati o stanjih.

a) Glagol „biti“ ima velik obseg ter majhno vsebino, torej so ga veziličarji (glej vezilo!) v njegovih finitnih oblikah do brezpojmovega vezila znižali, a nam izraža v teh oblikah vedno dopoved kakor vsak drug glagol.

V prvem slovníškem pouku povemo učencem v stavkih: „Lisica je zvita. Junak je hraber“ o celem dopovedku, poudarjaje, da je vladajoči glagol „je“ bistveni ter najvažnejši del dopovedkov, (celega dopovedka); kajti na tej stopnji še učenci ne spoznajo naravnost, da se v navedenih stavkih slovníško pripoveduje v prvi vrsti o nekem bitji ali stanji lisice in junaka. A jako lahko bodo razumeli, da se o zvitosti lesičini in o hrabrosti junakovi pripoveduje; tudi lahko uvidijo, da je „zviti biti = zvitost, hraber biti = hrabrost“. Torej se sme odobravati, ako učenci rečejo: v prvem stavku se pove zvitost o lisici, v drugem hrabrost o junaku; ali: lisica se nahaja v stanji zvitosti (ne v zvitem stanji), junak v stanji hrabrosti. V prvem pouku učenci ne bodo odgovarjali na vprašanje po dopovedi s samim vladajočim glagolom „je“ itd., ampak s celim dopovedkom ter „je“ povdarjali. Spoznavali bodo bolj in bolj, da je vladajoči glagol „je“ najvažnejši in bistveni del celega dopovedka ter vedno izraža dopoved, čeravno ima pri velikim obsegu jako majhno vsebino.

Poglejmo znana nam stavka! Vsak stavek je neko naznanilo. Vprašajmo po njem! O čem se pripoveduje? ali: Kaj se naznanja v stavku: „Lisica je **zvita**?“ (Zvitost, bitje, stanje zvitosti, kakovost stanja.) „Je zvita“ je naznanilo, trdilno, in sicer vladajoči glagol v 3. osebi, jednine, sedanjega časa, tvorne oblike, določnega naklona s pridevnikom „zvita“. Dopovedek je tukaj vladajoči glagol s pridevnikom; torej ne sam, ampak še ima poleg sebe dopovedkovo določilo (imenovalnik) „zvita“, katero bodemo dvakrat podčrtali. Tretja glagolova oseba zahteva osebkovo besedo. Vprašajmo po njej! Kdo je zvit? „Lisica“ je osebkova beseda in sicer samostalnik, občno ime, ženskega spola, jednine, v imenovalniku na vprašanje: kdo?

Obrazec:

je
 Lisica zvita
 (osebk. beseda) (dopovedk. določilo
 v imenovalniku)

S črto na levo doli kažemo na osebkovo besedo, na določilo glagolove osebe. S črto na desno doli kažemo na določilo glagolove vsebine, na dopovedkovo določilo.

Premišljujmo nam že tudi znani stavek: **Treba** je **človeku pouka**. O čem se pripoveduje? (O potrebi — o bitji potrebe, o kakovosti bitja in stanja). „Je treba“ je naznanilo, trdilno, že stavek, ker je vladajoči glagol v 3. osebi itd. s samostalnikom (imenovalnikom); treba je torej dopovedkovo določilo v imenovalniku. Kdo ali kaj je tretja glagolova oseba? V tej stavkovi obliki ni osebkove besede, a mislimo si lahko vzrok, izvirajoč iz skušenj vsakdanjega življenja, ki potrebo pouka povzročujejo. (Taka preiskava ne spada v slovniški pouk ljudske šole). V ljudski šoli se gledé na obliko pove, da osebkove besede ni. Vprašajmo naprej! Komu je treba? (Človeku je dopovedkov dajalnik in sicer samostalnik itd.) Česa je treba človeku? (Pouka je dopovedkov rodilnik in sicer samostalnik itd.)

Obrazec:

je
 1-4
 1 2 3 4
 o treba človeku pouka
 dop. imenov. dop. daj. dop. rodil.

Črta na levo doli kaže itd.

Črta na desno doli kaže naj itd.

Zdaj se učencem um bistri vprašajé: Povejte ta stavek, da bo „človek“ osebkova beseda! (Človek potrebuje **pouka**.) —, da bo „treba“ osebkova beseda! (Potreba sili **človeka k pouku**.) —, da bo „pouk“ osebkova beseda! (Pouk je **človeku potreben**) —, da bo „je“ osebkova beseda! (Sedanjost nalaga **človeku potrebo pouka**.)

Obrazci:

potrebuje 1 2 1 1 1 2 Človek pouka (os. bes.) (dopov. rodil.)	sili 1-3 1 1 1 2 3 Potreba človeka k pouku (os. bes.) (dopolnilo) (daj. s predl.)	je 1-3 1 1 1 2 3 Pouk potreben človeku (os. bes.) (dop. imen.) (dop. daj.)
nalaga 1-3 1 1		
1 Sedanjost (os. bes.)	2 potrebo (dopolnilo) pouka (prilastek sam. v rodil.)	3 človeku (dop. dajal.)

Opomba: Da bi „treba“ z vladajočim glagolom „je“ ne delalo celote (treba je = potrebuje se), skupno ne izražalo kakovosti bitja in stanja, da bi bil „je“ sam za se, tedaj bi bila osebkova beseda „treba (potreba).“

b) Iz vseh vzgledov, katere smo spoznavali, smo razvideli, da je vsak vladajoči glagol že naznanilo, že stavek, da je ž rjim vedno dopoved navzoča, da se iz dopovedi vprašaje lahko dobi osebkova beseda. Dopoved je vedno v stavku navzoča, pričujoča, a osebkeve besede ni vsikdar, takrat nikoli, kadar glagolove besede, v kateri glagolova vsebina tiči, določiti ni treba, kakor v vladajočem glagolu 1. in 2. osebe, večkrat celo 3. osebe.

Svetuje nam torej že zdrava pamet, da bomo vsikdar najpred vprašali po tem, kar v stavku gotovo nahajamo: po dopovedi, ne pa, kakor se do sedaj še zmiraj v slovniskem pouku godi, po osebkevi besedi, katere v stavku mnogokrat nimamo. Pomislimo še, v kakšne zmotnjave zabredemo včasih začeni z osebkevo besedo! Mislimo si stavke z osebkevim besedami: „vsi, nekateri, nič“. V takih stavkih bi torej govorili o vseh, nekaterih, o ničemur — rad bi poznal stavke, v katerih se „o ničemur“ ne govori.

Premišljajmo stavek: Kdo piše? Vprašaj, dragi, v tem stavku po svoji navadi s kdo?! Ali nisi dovolj prepričan, da v takih stavkih s vprašalnico ne moremo vprašati po osebkevi besedi! In koliko je takih stavkov, v katerih bi bilo nespametno najprej vprašati po osebkevi besedi! Celó nespametno in razumljivo pa je, če vprašamo: O čem se pripoveduje? (O pisanji), „piše“ je naznanilo itd. In če bi hotel kdo neumno vprašati: Kdo piše? torej bi morali neprevidnega vprašalca zavrniti češ, kako le hoče odgovor dobiti na tako vprašanje, ako osebkeve besede v stavku ne nahajamo temveč sami po njej vprašamo. Na to vprašajočemu gledé na vsebino stavkovo živa duša odgovoriti ne more. Kako bode te počenjali v stavkih: „Deži. Krmi. Bliska se“. Ali bi bilo pametno, vprašati po osebkevi besedi v teh stavkih? Gotovo ne. Vprašamo pa celo lahko po dopovedi! Kaj se nam pripoveduje, naznanja? (deževanje, grmenje itd.) „Deži. Grmi. Bliska se“ so torej tri naznanila, ter so že stavki itd.

Na tak način učenci polagoma začnejo spoznavati, da dostikrat stanja, prikazni itd. celo gotovo in jasno določiti moremo, a podmeta, v katerem tiče, večkrat natanko določiti ne moremo, včasih tudi poznamo stanja in dogodke, a predmeta, v katerem tiče, zopet ne poznamo, ter druge vprašamo po njem; zadnji slučaj smo našli v vprašalnih stavkih z vprašalnico: kdo? V stavku: kdo misli?“ poznamo 1. glagolovo vsebino „misliti“ (dopovedek); 2. tretjo glagolovo osebo, katera se je v trenutku zgovorjenega stavka „misli“ združila nerazvezljivo z glagolovo vsebino „misliti“, a imena za podmet ne vemo. S vprašalnico „kdo“ torej hočemo zvedeti izraz za tretjo glagolovo osebo, osebkevo osebo, katere pa v navedenem vprašalnem stavku ni. Kako bi torej vprašal po osebkevi besedi, če je nimamo. Z vprašalnico „kdo“ še tudi zvemo, da je nas zanimajoča osebkeva beseda živa stvar, prej ko še nam jo je našo voljo spolnjujoči naznanil. V stavku: „Kdo piše?“ bi tudi lahko vprašali (a ne v ljudski šoli) po osebkevi besedi: „Kako se zove izraz za podmet vladajočem glagolu 3. osebe „piše“: ali: Kako se zove ime za glagolovo 3. osebo v vladajočem glagolu „piše“?“

c) Videli smo, da se v vsakem stavku govori o nekem stanji ali o njegovi kakovosti. Stanja so sicer abstraktna, predmeti v njih tičeči pa konkretni. A baš niso abstraktna stanja manj vzorna ko konkretni predmeti. Kaže se učencem gotovo deževanje, gibanje nebrojnih kapljic vzornejše, nego posamezne kapljice; a celo nemogoče je učencem pojasniti, v katerih rečeh tiče stanje, katero zovemo nevihto. Burja, sneženje, rjojenje, rasenje, vnenje, zidanje, rušenje, življenje, učenje itd. so stanja otrokom popolnoma razumljiva. Važno je torej že začetkoma v berilnih spisih učencem poročati, v čem se razločujeta predmet in stanje. Vprašaj učence, v katerem stanji se nahajajo zdaj v šoli, v katerem pridni, v kakem nemarni, po poti domov in v šolo, doma, na paši, na polji, v gorici itd. Umeli bodo, da človek od zibelje do groba vedno biva v

nekih stanjih, prijetnih in neprijetnih, celo takrat, kadar spi. Katera prijetna in neprijetna stanja občuti človek v veselji, v žalosti, v sreči in nesreči! V berilnih spisih poiščejo se naj vsa stanja, v katerih se nahajajo delujoče in trpeče osebe, živali, rastline in reči. Opozori učence v zemljepisji na razvaline. Stal je nekdanj trden grad. Ni živel, ni umrl, a bil je sè svojimi stolpi; zdaj leži v prahu in pepelu. Krasno poslopje so nekdanj z velikim trudom sezidali; zdaj je zginito, ni ga več. Pred mnogimi leti je postalo, dolgo je stalo, zdaj se je zrušilo, ni ga videti več — le ostanki še pričajo o njegovem nekdanjem bitji in stanji. Tako postane, traja, mine vse posvetno: delujoči in trpeči ljudje, cvetoče evetlice, krasna poslopja. To so sama se spominjajoča stanja postanka, trajanja, minljivosti. Na ta način bodo učenci razumeli, da se tudi nežive stvari nahajajo v nekem stanji.

Zanimivo je ter važno, da poiščemo iz berilnega poučljivega spisa gledé na njegovo glavno vsebino glavno stanje kakšne glavne osebe, okoli katerega se vsa druga vrté, od katerega so vsa druga stanja odvisna ter kot vzrok in učinki neobhodno iz glavnega neposredno sledé. V drugi vrsti nas ravno stanja različnih stvari zelo zanimajo; torej nas že psihologična razmerja gledé na podmet in predmet opozarja, naj se posebno pečamo ž njimi.

Stvari same po sebi, njihove lastnosti vedno v njih tičeče zanimajo naravoslovca in filozofa, navadne ljudi in otroke pa zanimajo v prvi vrsti stanja ter razmerja stvari, v katerih se gledé na nas nahajajo. Da se pa opazuje bitje stvari ne oziraje se na nas n. pr. da spadajo v določene kategorije, da imajo lastnosti, ki njihovo bistvo narejajo, to je naloga dotičnih věd. Da je n. pr. roža evetlica, to vé vsak otrok, to je njemu ne vedé znanost, o katerej le govori, kadar ta redek stavek kot vzgled v svojej slovnici mora brati. A, da prijetno diši, da se mu dopade, da zdaj vené, da jo je gojil, da se je na njenem trnu pičil, da jo je njegova sestrica v venee vpletla, da iz nje stiska celo olje, ki se drago prodaja, da bo jutri krasila nežno glavico zale sestrice, to so stanja navedene evetlice, to so razmerja, katera otroka zanimajo, v katerih tudi ne oziraje se na slovnico govori. Vprašanje: „kaj koristi in škoduje reč?“ je otroškemu duhu bliže ko vprašanje: „kaj je bistvo stvari in reči?“ t. j. kakor reč sama na sebi ne gledé nanj, brez stanja važnega zanj. In če ga kak predmet sijajno in vztrajno zanima, gotovo ne zató, da bi njegov duh opazovaje prešinil bistvo njegovo, temveč zató, ker ta predmet ž njim in z njegovim smotrom stoji v nekem razmerji, ali ga hoče v tako razmerje spraviti.

Kar njegov duh in domišljijo njegovo v naravi najbolj pospešuje, kar ga razveseljuje in v srce pretresa, to so dogodki in stanja, kakor morski valovi, blisk, strašni grom, zarja, mavrica, potres, lov, boj in požar. Iz lastne skušnje spoznava stanja: glad, žejo, trud, igranje, delanje, plavanje, plezanje, drsanje itd. Stanja pozna vse, a rečij, v katerih nekatera izmed teh stanj tičeé, ne pozna; ée jih pa pozna, kaj so mu brez stanj? Solnčni mrakovi ga bolj zanimajo, ko éudovit firmament z večnimi, gledé na njegov nazor nagibljivimi zvezdami. Tako čuti deček, psihologično izurjen učitelj pa vé, da mi rečij samih po sebi po vsem nikoli ne zaznavamo, ampak samo njihova stanja ali njihove lastnosti, t. j. stanja v normalnih razmerjih vedno v njih tičeča.

V navadnem stanji je voda kapljivo tekoča, pri zeló nizki temperaturi postane trda in pri zeló visoki plinasta. Le stanje vodino se je spremenilo, in vendar govorimo o različnih rečeh, o ledu in o paru. Učitelj vé, da je vse o rečeh govorjeno oziraje se na zadnji vzrok le naš občutek, torej naše znoutranje stanje.

Seveda vsega tega, kar učitelj zna, ne bo učencem v skladnji razlagal; a njegova znanost ga bo tolažila, ée v skladnji in pri obdelovanji berilnih spisov o stanjih obšir-

neje poroča ko je do sedaj bila navada v srednjih in ljudskih šolah. Njegovo ontologično znanje ga gledé na znanstvenost vzbuja, naj otroke opozarja na razna stanja posebnih stvari; vse to je že neobhodno treba iz psihologičnih vzrokov prej povedanih.

Temu tudi ne nasprotuje jezikoslovna resnica, ali je baš z vzroki dokazano mnenje, da je jako mnogo predmetov (česarvno ne vsi), dobilo svoje ime od stanj, katera so ljudi na njih posebno zanimali. V družbah govore navadni ljudje o vremenu, o počutkih, in poslavlajoči se drug od drugega želé si srečna stanja. Goethe to resnico potrjuje rekoč:

„Das Thun interessiert,
Das Gethane nicht.“

Jednako sodi filozof Lotze govoreč o pojmu lepote: „Predmet resnobnih podjetij in hrepenenj postane za nas posebno to, kar mi na nekak način na sebi ali v sebi doživeti moremo. Sme se dvomiti, ali bi bile celó delajoče sile zunanjega sveta s svojimi zakoni postale smoter naših preiskovanj, če bi mi sami ne bili vir gibanj in spreminjanj tega sveta“.

Otrok opazovajoč gosenice, bube, metulje razume, da so vse tri stvari gledé na pojave različne, a baš stanja jedne in iste stvari. Gosenica se zaprede v bubo, ki o pravem času ovitek predere ter postaja metulj. Gosenica ne ostane, dokler se zove gosenica vedno jednaka; kajti lazi, grize, postaja večja in večja. Tudi metulj se nahaja v različnih stanjih, plehetajoč od cvetlice do cvetlice, dokler ne konča svojega veselega življenja včasih celó v stanji vjetništva, katero mu je pripravil kak drzen deček. Se-li ne pokazujejo dečku tukaj dosti vzorno stanja delovanja, postanka, trajanja, trpljenja? Ali ne spoznava, da se nahajajo stanja hitra kakor leteti, počasna kakor laziti, celó rasti, ne da bi spreminjajoči se stvari dali drugo ime? Otrok tudi to razume, da se jeden način spreminjanja (gibanje v prostoru) stalnih lastnostij ne dotika, drug način pa tudi te lastnosti predrugači. Vse to opazovavši, bo jasno razumel stanja življenja, različna spreminjanja v organičnih bitjih; spoznavši razna stanja mnogovrstnih stvari bo se vadil jasno in hitro misliti, ročno in točno se izražati.

V teh potezah sem morebiti čitatelje prepričal: *a)* da je v slovniškem obdelovanji gledé na pravi pojem stavka pravilno, finitnim oblikam glagola „biti“ dajati tisto pravico, katero ima vsak glagol; *b)* da je naznanilo, dopoved najvažnejši del stavkov ter od njega kot središča stavkove celote vprašaje dobivamo naravno določila glagolove osebe in glagolove vsebine; *c)* da se pri obravnavi stavkov posebno pečamo s stanji gledé na psihična razmerja otrokovega duha z zunanjim svetom in njegovimi pojavi. M. Herič.

Slovstvo.

Knjige družbe sv. Mohora.

Udje družbe sv. Mohora so za l. 1891. prejeli zopet šestero knjig, ki prinašajo na 57 tiskovnih polah mnogo jako raznovrstnega berila.

Koledar ima poleg navadnih koledarskih stvari, popolnega imenika vseh udov, družbinega oglasnika še obilico drugih ljudstvu primernih in prav zanimivih spisov. Ker se koledar največ prebira med kmetijskim ljudstvom, zato je želeli, da bi se kakor letos vedno oziral tudi na spise iz kme-

tijstva, bodi-si že iz katere stroke koli. Tudi raznovrstne drobnosti in gospodarske skušnje bi naj tukaj našle svoje pravo mesto. Take reči so nujno potrebne in tudi mnogo koristijo. Naše ljudstvo je, kar se kmetijstva tiče, še na jako nizki stopinji in le z neprestanim in vstrajnim poukom ga bode mogoče sčasoma privedi na drugo boljšo pot. Zato je pa potrebno, da v dosego tega namena porabimo vsako priložnost, ki se nam ponuja. Ker jih pa ni knjig, razun Mohorskih, ki bi v tolikih iztisih potovale

med narod, zato bi se naj le-te vedno ozirale tudi na napredno kmetijstvo. Prav veseli nas, da najdemo letos v koledarju tudi nekoliko statističnih podatkov. Nadejamo se, da nam prihodnji koledarji prinesejo še več takih in enakih drobnosti, kojih potrebo smo že tolikokrat na tem mestu povdarjali. Mohorčanom v zabavo je na zadnji strani pridjana še „zastavica v podobah“. Tukaj bi omenili, da nikakor ne zadostuje, da se objavijo le imena tistih rešiteljev, katerim je srečka naklonila darilo, temveč objaviti se morajo imena vseh tistih, ki so v določenem času zastavico rešili ter to družbi naznanili. Marsikateremu že ni toliko na darilu, pa veseli se svojega duševnega vspeha, zato ga naznani družbi, katero naj potem to tudi pripozna s tem, da objavi njegovo ime. Zastavice imajo namen, da kratkočasijo, da vežbajo in urijo um ter tako vzbujajo nekako duševno tekmovanje med ljudstvom. Vse to pa se še bode prav oživilo le potem, ako bode družba tudi na to obračala svojo pozornost ter bode objavljala brez izjeme vsa imena rešiteljev, ki ji o pravem času dojdejo; imena obdarovanih se pa naj tiskajo ali že z razpetimi ali pa debelejšimi črkami. Tako delajo tudi vsi drugi časopisi, ki zabavajo svoje čitatelje s takimi stvarmi.

„Večernice“ prinašajo prezanimiv spis o 40letnem delovanju družbe sv. Mohora, kojega je sestavil družbin odbornik g. dr. Sket, in še več drugih času primernih spisov.

„Jeruzalemski romar“ nam popisuje potovanje po sveti deželi. Ako bi že hoteli kaj omeniti, bi rekli, da bi se naj v takih, v prvi vrsti ljudstvu namenjenih knjigah, opustilo vse, kar priprostega bralca ne more zanimati. Prav nepotrebno se nam torej dozdeva, da se v uvodu naštevajo raznovrstne tujejezične knjige, ki so se uporabljale. To je bolj potrebno le pri strogo znanstvenih knjigah, nikakor pa ne pri knjigah, koje čita priprosto ljudstvo. Ljudstvo malo vpraša po tem, odkod je to in ono, pri njem je glavna stvar, da se mu prijetno in zanimivo pripoveduje.

„Domači zdravnik“ po naukih in skušnjah župnika Kneippa, se nam zdi prav dobra in poučna knjiga. Kneippov način zdravljenja v prvi vrsti nima drugega namena nego utrditi človeško telo, torej tako nekako zopet oživiti telesno odgojo starih Spartancev. Dognana resnica je pa, da se telo, ki se je že od prve mladosti dovolj

utrjevalo, krepko in čvrsto razvijalo, ložej varuje raznovrstnih boleznij, nego pa telo pomehkuženega in preobčutljivega človeka. Mehkužnost pa je dandanes jako huda in nevarna bolezen, ki se ne zasleduje le pri mestni gospodi temveč kjerbodi tudi že na kmetih. Proti tej bolezni vam podava Kneipp mnogo prav dobrih zdravil in nasvetov, in mi bi prav gorko želeli, da bi se ljudje toliko kolikor po njih ravnali; kajti lahko jih zagotovimo, da bodo potem ostali zdravi, čvrsti in sveži tako na dubu, kakor na telesu. Domača lekarna našteva vam mnogo takih zdravil, katera malo veljajo, mnogo pomagajo in se povsod lahko dobé. Brez njih bi torej naj ne bila nobedna kmetska hiša; kajti se z njimi lahko ozdravi marsikatera mučna bolezen.

„Naše škodljive rastline“ v podobni in besedi je prav zanimiva knjiga, katero ocenimo o svojem času posebej.

„Šmarnice“ naše ljube gospe presvetega srca, je molitvena knjiga, katero je za družbo spisal pokojni Janez Volčič.

Vsako leto na tem mestu povdarjamo, kako neobhodno potrebno je, da se vse knjige sešijejo ali pa z žico spnejo. Navedli smo tudi že večkrat žalostne posledice, ki pridejo odtod, ker pridejo knjige nesešite, le z vpognjenimi listi med narod. Na tisoče se jih uniči v nespretnih kmetiških rokah, kar bi se gotovo ne zgodilo, ako bi bile knjige sešite. Zato bi pač kar najbolj želeli, da bi se slavni odbor na to od udov kot jako potrebno pripoznano reč dovolj oziral ter v prihodnje vse knjige ali že sešite ali pa z žico spete poslal v deželo. Zato potrebni denar se bode dal drugod pridobiti. Nekaj bi se že pridobilo, kakor smo to že nekaterokrat omenili, ako se v imeniku tiskajo krstna imena le z jedno ali dvema črkama in ako se opusti potem tudi mnogo drugih prituklin, ki niso neobhodno potrebne. Mnogo želj, katere smo na tem mestu izrekli, vidimo danes že uresničenih; zato se nadejamo, da se nam tudi le-ta prej ali slej gotovo izpolni, kar bode na korist udom, knjigam in vsej družbi.

Družba je imela 1892. l. 57.703 udov. Na novo jih je v tem letu pristopilo 5856, kar je res lepo število. Storimo tudi letos vsak svojo domoljubno dolžnost. Zlasti priporočajmo družbo tudi mladini, ki zapušča šolo ter stopa v življenje. Naj bi družba sv. Mohora ostala vsem tem zvest prijatelj in pošten spremljevalec na vseh potih, po katerih bodo hodili. Čitanje slov. knjige

je najmočnejši jez proti potujčevanju, in dokler bode naš narod rad prebiral v doma-

čem jeziku spisane knjige, tako dolgo se mu ni bati narodnega pogina. Sibirčan II.

Listi slovenskega učitelja — kolesarja.

IV.

Gospod urednik! Rad, prav rad opisujem nadaljno potovanje. Saj so mi dnevi, katere sem preživel med brati Čehi, vedno v najboljem spominu, da reči moram, da so bili za-me zlati dnevi. Tudi Vi, gospod urednik, se boste radovali, kako lepo napredujejo brati Čehi.

V zlato Prago.

Najsrčnejša želja vsakega napredujočega Slovenca je ogledati si Češko, osobito zlato Prago ter diviti se tam vstrajnemu, požrtvovalnemu, plemenitemu češkemu narodu. Na kako visokej kulturnej stopinji so Čehi, čudil se je vsak, kdor si je ogledal lansko deželno razstavo.

Kdor se pa hoče do dobrega seznaniti s prostim narodom, kdor se hoče prepričati o narodno-gospodarski razvitosti, njegovi ljubezni do književnosti, politični zrelosti, delavnosti in zmernosti — ta naj se podá v češka sela — in ne bo mu žal. Kar tu vidi, kar tu sliši, navdaje ga s ponosom, da je to bratski narod. Toliko narodne zavednosti, izobraženosti dobiš med prostim narodom pri malokaterem narodu kakor tu, in ravno zato nadkriljuje češki narod ne samo slovanske, ampak tudi mnogokatere druge narode.

Iz Dunaja v zlato Prago sem potoval čez Moravsko. Zapustivši zjutraj Dunaj, dospem popoldne v staro glavno moravsko mesto Znojmo, katero je češki knez Vladislav I. 1145. porušil. Na istem mestu so sezidali 81 let pozneje novo mesto, ki leži na griči ter je bilo nekdanj z obzidjem obdano. Prebivalci se pečajo najbolj s trgovino. Mesto ima nemški značaj, akoravno so okoličani Čehi.

Potovanje od Znojma proti severu je bilo prav žalostno. Teden poprej je namreč razsajal todi hud vihar. Debela toča je vničila vse poljske pridelke, osobito kumarice in vinsko trto; da, toča je razbila kmetom celo vso opeko na strehah. Gledal sem torej, da sem prišel kmalu v Iglavo.

Proti Iglavi potovanje s kolesom baš ni bilo prijetno, kajti Iglava leži 519 m nad morjem. Iglava je za Brnom največje moravsko mesto. Izdeluje se tam največ sukna.

Pred mestom naznanja monument iz granita kraj, kjer je Ferdinand I. 1527. leta moravskim stanovom prisegel. Drug jednak monument je zopet na češki strani.

Prestopivši češko mejo sem ostal nekoliko ur v Nemškem Brodu. Mesto pač ne zasluži več imena „Nemški“ Brod, kajti je bolj češko ko pri nas katerokoli mesto — slovensko. Nemcev je tu prav malo. Nadpisi na ulicah in prodajalnicah so le češki. Tudi po gostilnah slišiš le češki, ne pa kakor v jugoslovanskem, kjer še vedno gospoduje nemščina, mnogokrat v prav slovanskih krajih. Pri Nemškem Brodu je dne 8. januarja 1422. l. Žižka premagal cesarja Sigismunda. V spomin te slavne zmage vidiš na zvoniku dekanjske cerkve dobro ohranjen lep spominek.

Jedno uro potem, ko sem bil zapustil Nemški Brod, začelo je deževati. Vstopim torej v gostilno, katera zunaj ni bila posebno vabljiva. Tudi znotranja oprava ni bila posebna. Stara mamica mi prinese pivo, potem se pa zopet vrne k svoji knjigi. Nisem se čudil, da je čitala, saj to stori tudi pri nas prav rad prosti narod, a pri nas čitajo večinoma le knjige družbe sv. Mohorja, ta stara mamica pa je čitala krasno vezano „Zlato Praho“. Ko svoje začudenje izrečem, pelje me v drugo sobo ter mi pokaže prav lepo knjižnico. Spomnil sem se pri tem dičnega pisatelja J. L., ki je pisal v „Zvonu“ 1892. leta „Češka književnost ni eksotična rastlina, ki more živeti samo v toplih rastlinjakih plemstva in bogatega meščanstva, ampak je domača rastlina, ki raste bujno po vseh hribih in dolinah čeških dežel, tako da segajo nje korenine v najnižje in najširje plasti naroda češkega“.

Ker ni več deževalo, podam se zopet na potovanje ter dospem v Časlav, kjer je v dekanjski cerkvi grob Žižke. Od Časlava krenem jo malo v stran, da si ogledam Kutno goro.

V Kutni gori sta bila Jurij Podiebrad in Vladislav izvoljena češkima kraljema. Mesto ima lepo lego ter lepa poslopja. Graščina, kjer so kovali l. 1300 prve srebrne groše, bila je nekdanj bivališče čeških kraljev.

V jedni uri dospem v Kolin, kjer je dne 18. junija 1757. leta slavno premagal Daun Friderika II. Kolin je sedaj središče češke sladkorne trgovine. V mestu ste dve taki tovarni, a v okolici jih je 12.

Pol ure iz Kolina pridem do železnocestne proge. Ker se je bližal vlak, bila je zaprta. Odskočim torej ter se podam v senco. Na Češkem so namreč povsod tik cesta, isto tako kakor v mnogih okrajih na spodnjem Štajerskem, sadjenosni drevoredi. Ker vlaka dolgo časa ni bilo, nabralo se je v tej senci čez 10 priprostih ljudi, kateri so se vračali iz mesta. Ta počitek porabi jeden v to, da čita drugim iz nekega malega časopisa. To ni tam nič novega, kajti nikjer se razmeroma ne tiska toliko časopisov ko na Češkem. Prečitale se pa niso samo „Domače stvari“, ampak prešetal se je tudi uvodni članek. Iz njunih pogovorov sem razvidil, kako je politično zrel priprost Čeh.

Nikdo pa ne sme misliti, da se Čeh preveč peča s političnimi sanjarstvi. Ne, ravno tu na kmetih se vidi, koliko truda, učenja in pridnosti je potreba, da se Čeh ne samo preživi, ampak da si razven tega še kaj prihrani.

Po šestdnevnem potovanju dospem do konečnega cilja — do zlate Prage.

Praga se je že mnogokrat — posebno o priliki jubilejne razstave — opisala. Ne bodem se torej bavil z nadrobnim opisovanjem. Vsak pa mora pripoznati, da se potovanje v Prago dobro poplača. V Pragi ne vidiš le mnogo novih, lepih poslopij, ampak tudi veliko starinskih spomenikov, ki so prav dobro ohranjeni. S tako slavno zgodovino se zamore ponašati malokatero mesto.

Najbolj se mi je dopadlo „Narodno gledališče“, katero si je pridobilo v zadnjem letu svetovno slavo. Najbolj me je presenetilo, da sem videl pri mnogih predstavah — osobito pri nedeljski popoldanski predstavi — poleg elegantne gospóde priproste ljudi in sicer na sedežih, kjer bi si kje drugod kmeta ali kmetice ne bi mogel misliti. To je zopet lep dokaz, da sega kultura pri malokaterem narodu tako globoko v prosti narod ko pri češkem narodu. Tako se v popolnej meri obistinja nadpis „Narod sobě!“ ki se blišči iz „Narodnega gledališča“.

Da-si je Praga stolica dvojezične dežele in ima razven češke tudi nemško vseučilišče, čutiš tu le malo nemškega življa, katerega vzdržujejo tu večinoma le židje.

Dospevši v Prago, bila mi je prva skrb, da sem se poklonil velikemu prijatelju Slovencev, velecenjenemu gosp. Jan Legotu. Le-ta me je prav prijazno sprejel ter me vodil po mestu. Kateri Slovenci, ki je bil v Pragi, ne pozna njegove ljubeznivosti in gostoljubnosti? V njegovi gostoljubni hiši zbirali so se ne samo najodličnejši Slovenci, ampak tudi dijaki in drugi so se navduševali tu za slovansko prosveto. Zato bi Slovenci v Pragi pač ne mogli imeti boljšega slovenskega konsula.

Drugi dan si ogledam ljudsko in meščansko šolo v Žižkovu. Ta šola je bila ustanovljena še-le pred 20 leti, ker je bil Žižkov takrat še prav mal. Dandanes ni manjši ko Ljubljana. Gosp. ravnatelj J. Hronik, izboren šolnik in pisatelj, mi je razkazoval in razjasnil vse, koliko se je dalo v nekoliko urah. Ogledati si natančno to šolo, potreboval bi več dni; kajti tu je bilo toliko učil kakor v kakej manjši razstavi. Videl sem tu lepo število zemljevidov, pridvižnih zemljevidov Češkega in drugih čeških krajev, mnogo zemljepisnih, prirodopisnih in drugih učil. Pri tolikej množici učil bi se težko našel najmanjši oddelek katerega predmeta, ki bi se ne mogel nazorno obdelovati. Tri četrtine vseh učil so izdelali učitelji sami, med drugim nekatera prav težavna učila n. pr. podvižni zemljevid Češkega.

Pač izredna delavnost!

Oglejmo si malo natančneje češko šolstvo!

S češkim šolstvom, posebno strokovnjaškim, se ne more meriti nobeden slovanski narod. Strokovnjaških šol je na Češkem 45. Saj imajo tam steklarji, tkalci, kiparji, kovači, kjučavničarji, mizarji in še drugi rokodelci svoje strokovne šole. Zato pa tudi malokje obrt tako cvetě kakor na Češkem.

Na zelo visokej stopinji so tu tudi meščanske šole, katere imajo leto do leta več učencev. Meščanskih šol s češkim učenim jezikom je bilo na Češkem 1890. l. 88 (+3) z 494 (+37) razredi. Češke meščanske šole je obiskovalo 1890. l. 11.275 (721 več ko 1889. l.) dečkov in 10.245 (+826) deklic.

Srednjih šol je bilo na Češkem 1891/2. l. 72 in sicer 54 gimnazij in realnih gimnazij ter 18 realk. Na 41 je bil učni jezik češki. Tudi za srednje šole žrtvujejo Čehi mnogo, kajti oni vzdržujejo 16 srednjih šol. Češke gimnazije je obiskovalo 8036 dijakov, a realk 3194.

Učiteljišče je bilo na Češkem 14. Razven teh so še tri privatna učiteljišča, namreč

evangelijsko češko učiteljišče v Časlavu, češko učiteljišče šolskih sester de Notre dame pri sv. Aní v Pragi in nemško učiteljišče sester sv. Križa v Hebu. Z zadnjim učiteljiščem so združeni kurzi za industrialne učiteljice. Učiteljišča je obiskovalo 2043 učiteljskih kandidatov in 621 kandidatinj.

Ljudskih občnih šol je bilo l. 1890. v 4344 šol. občinah 4785 (+ 26) z 1.045.378 za šolo ugodnih otrok. Z češkim učenim jezikom je bilo 2671 (+ 19) šol z 8270 razredi. Med temi je bilo 526 (+ 15) šol z več ko štirimi razredi.

Učiteljev je bilo na Češkem 1892. leta 7576, učiteljic 1034, a učiteljic za ženska ročna dela 1980. Šolske knjižnice so bile na 4900 šolah, a šolski vrtovi na 3700.

Privatnih šol je bilo 1890. l. 277 (— 3) z 582 (— 10) razredi. Te so bile razven 56 (+ 4) interkonfesijonelnih šol konfesijonelne in sicer je bilo: 60 (— 3) katoliških, 65 (— 1) evangelijskih in 96 (— 3) izraelskih. S češkim učenim jezikom je bilo 95 (+ 2) šol, z nemškim 179 (— 4), a utrakvističnih 3 (— 1). Češke šole je obiskovalo 10.375, nemške pa 13.976 učencev. V zadnje je hodilo veliko čeških otrok, tako samo v Pragi 1151. Koliko pa je na Slovenskem slovenskih strokovnjaških, meščanskih in višjih dekliških šol? Kje je prva slovenska dekliška meščanska šola?!

Največji vzor za nas slovensko učiteljstvo pa je organizacija čeških učiteljev in njih delavnost. Leta 1890 so izdali 25 pedagogičnih listov za učiteljstvo in za mladino posebej. Istega leta se je natisnilo 43 knjig za vzgojo, pouk in šolstvo, spisov za mladino, in knjig s slikami 171, torej je izšlo za leposlovnimi zvezki, katerih je bilo 300, največ spisov za mladino. Čehi dobro vedó, da je tu izvira duševne moči vsakega naroda. Kaj pa koristi knjiga, ako je nihče ne bere? Zato si pa tudi Čehi prizadevajo povsod osnovati šolske knjižnice in razpečavati knjige med mladino in prostim narodom. V tem ima tudi na Češkem največ zaslug češka duhovščina.

Učiteljstvo češko pa ne izdaja le veliko število časopisov in knjig, ampak tudi skrbi, da za jako zmerno ceno podaja čitateljstvu kaj dobrega. Tako velja tednik „Beseda Učiteljska“ 3 gl. 52 kr., a vendar je jeden prvih ne le med slovanskimi, ampak tudi med nemškimi učiteljskimi listi. Osobito se mi pri tem listu dopada „Kronika škol“, v katerej se seznanja učiteljstvo z kroniko

domačih in tujih šol. Tu se lahko natančno seznaniš, kako šola doma in na tujem napreduje. Pri naših in nemških listih je ta rubrika le skromno zastopana, a vendar je zelo važna.

Učiteljski listi so večinoma glasilo in svojina posameznih učiteljskih društev. Zato so pa tako ceni. Da, v zadnjem času si je priboril podagogični tednik „Komenský“ v Olomucu svojo lastno tiskarno. Sedaj pa hočejo izdati tudi pedagogične knjige v samozaložbi. Založnikov na Češkem pač ne manjka. Hočejo pa vendar posnemati zavezo poljskih učiteljskih društev, katera je lahko vzor vsim narodom in katera je izdala v samozaložbi največ spisov za učitelje, ljudstvo in mladino. S samozaložbo dobijo učitelji knjige veliko ceneje. Čisti dobiček pa hočejo porabiti v podporo Balzanovej učiteljski sirotišnici ter v podporo učiteljskih konviktov. V to svrhu so se združili v društvo „Dědětvi Komenského“. To društvo pa nima samo ta praktični pomen, ampak glavni namen je združenje vseh pedagogičnih pisateljev. Zato § 3 tega društva veli: „Učelu toho domáhá se spolek: a) rokováním o záležitostech literatury paedagogické i pisemnictví pro mládež v občasných hromadách; b) sdělaváním a vydáváním spisů obsahu didakticko-paedagogického a vědeckého vůbec, diagramův, obrazův a jiných vyčovacích prostředků, hudebním a učebných knih, jakož i spisů pro mládež, kteréž pak buď zdarma, nebo za snížené ceny svym dává a nečlenům za krámské ceny prodává a to dílem ve prospěch svého účelu, dílem ve prospěch „Odboru Balzanova“ a „Odboru pro zřizování a vydržování konviktvů učiteljských“, pobočných to spolků při „Besedě učít. v Praze“. K tomu konci bude čas od času i vypisovati ceny na nalepši díla z odborů jmenovaných; c) podporováním členů svých při sdělaváním jmenovaných spisův a pomůcek učebných; d) zařízením spolkové knihovny a opatrování dle možnosti pramenův a pomůcek spisovatelům k jezich pracem literním k účelu spolku podnikaným“.

Društvo so ustanovili v spomin 300letnice rojstva veleuma Komenskega. V malo mesecih se je zglasilo 1140 delničarjev, ki plačajo po 5 gl. (korporacije po 10 gl.).

Tako izborna še ni nobedno učiteljstvo v Evropi organizovano. Zato se pridružimo pisatelju —v— v „Zvonu“ 1892 št. 1, ki kliče Čehom: „Vi ste prvi slovanski narod“ ter ključimo češkim učiteljem „Vi ste prvo slovansko učiteljstvo!“

Prehitro so mi tekli dnevi in prav nerad sem zapustil zlato Prago.

Morda Vam še poroča o nadaljnjem potovanji Vaš zvesti kolesar.

Listek.

Učiteljsko osebje po Slovenskem.

(Po „Popotnik-ovem koledarju“ za l. 1892.)

(Tone Brezovnik.*)

Slavni zbor! Ko sem pred nekaj leti priobčil v „Popotnik-u“ razpravo „Slovenski učitelj na Štajerskem“, došlo mi je od mnogih, tudi prav visokih stranij priznanje za to nedolžno šalico, a od nekaterih stranij — človek bi skoro svojim očem ali ušesom ne verjel! — tudi trpko obsodbo, češ kako morem človeka prispejati — živalim! — Gospóda! Ne kaže-li človek, ki kaj takega o mojem tedanjem spisu piše ali govori, da nima trohice pojma o šali in dovtipu! Jaz, da naj bi bil človeka prispejati živalim, rastlinam itd.! Kaj takega mi podtikati, to je vendar, no recimo prav rahlo — hudomušnost. Saj si vendar v onem spisu nisem poigral z ljudmi nego zgolj z njih priimki. Priimek (postavni) je vendar čisto neodvisen od njega nositelja. Priimek ne napravi človeka ne poštenega, ne pametnega, pa tudi ne nepoštenega, neumnega; značaj, znanje in celo njegovo vedenje to velja, ne pa priimek. Pred nekaj leti je umrl v Vozenici za Dravoj dekan, ki je „od zibel do groba“ nosil priimek „Galuf“, a vendar je bil poštenjak „od pete do vrha“. Sedaj imamo v naši vladikovini duhovna, kateri se podpisuje za „Bogataj-a“, a v istini je goreč oznanjevalec prave Božje vere. Marsikateri „Gimpel“ je prav učen in pameten, kakov „Umek“ pa nasprotno; marsikateri „Knez“ nima niti suhega kruha, med tem ko tiči kakov „Nemanič“ v izobilji; marsikateri „Ehrlich“ je bil zavoljo tatvine ali goljufije že „pod ključem“.

Es macht nur der Character den Mann
Und gar nichts bezeugt uns sein Name!

Na imenu ni ležče nič, to mora vendar vsak učitelj svojim učencem tolikokrat razlagati, da bi bilo pač odveč, izglubljati tukaj o tem še več besedij. „Kdor ima ušesa, naj posluša“ kakor se bere v sv. pismu, kdor jih pa nima t. j. kdor te nedolžne šale ne razume, temu seveda tudi danes, ko sem Vam „za pust“ to berilce sestavil, ne bom ustregel, vendar upam, da se vsaj mi — poznamo. Torej ad rem!

* * *

Pred vsem smo, gospóda! dobri monarhisti in nikakoršni prekucuh, nihilisti, socialisti, anarhisti

in kakor se vsi tisti razni „isti“ imenujejo; kajti, da-si je obzemlje, katero posedujemo malo, število katero reprezentujemo pa še manjše (okoli 2500 nas je!), vendar imamo med seboj nerazmerno veliko število kronanih glav. To kaže, da smo ponižni, potrpežljivi ter voljno prenašamo „jarem“ tolikih gospodarjev, ki so si morda včasih s svojimi povelji, imenujejo jih latinski „Lex“, nekoliko navskriž, a nikjer ni slišati, da bi bil kateri zavoljo nepokorščine kaznovan.

Politično mišljenje učiteljstva po Slovenskem je, kakor znano, različno, nekateri so „Zavezniki“, drugi „Bundlerji“ in še drugi ničesar od tega. Ta razlika kaže se tudi pri naših vladarjih; prvi imajo 1 Car-a in 2 Kralj-a, drugi pa 1 Kaiser-ja in 2 Herzog-a, tretji, politične „švige-švage“, ki se nočejo zameriti ne Kaiserju, ne Caru, naročili so si, čujte in strmite! pravega pravcatega perzijskega — Šah-a, ki pa je, da-si je prišel iz „dežele divjakov“, prav pohleven in „fin“ gospod, tako da ga nikakor med navadne azijske „tirane“ prištevati ne smemo; pač pa si moramo v veliko čast šteti, da se je ta gospod na selil baš v našem okraji, se naučil dobro obel deželnih jezikov ter postal marljiv ud našega društva. Gospóda, pozivljem Vas, da se v znak visokega spoštovanja vzdignete raz sedežev!

Ako bi hotel iz imen teh vladarjev sklepati, katera „stranka“ ima pri nas prihodnost, predrznil bi se k temu-le sklepu: Le prvi, kajti le oni oskrbeli so si upajoč v lepo bodočnost, že naslednike svoje. Imamo namreč že 1 Kraljič-a in 1 Princič-a, med tem ko sem kakega naslednika druge „stranke“ zastonj iskal. Da pa tudi oni „švige-švage“ ne pričakujejo bodočnosti, vedoč, da se vedno strožje izvajajo besede Kristove, „kdor ni vroč ne mrzel, tega hočem izpljuniti“, zato sem zastonj iskal med njimi kakega „Šahoviča“.

Prestopke zoper ukaze naših vladarjev sodi 1 Richter. Da ta nima veliko posla, kaže to, da ima le jednega pomočnika, ki se zove „Rihteršič“ t. j. mali sodnik. Po imenu sodeč, je pri šefu uradni jezik nemški, pomočnik pa menda že nekoliko bolj na slovensko „cika“.

*) Čital pri zborovanji „učit. društva za celjski in laški okraj“ dne 7. februarja 1892 ter šaljivo to berilo prepustil na soglasno prošnjo zbora društvu z dovoljenjem, da je sme kjer in kadar mu drago, objaviti. Objavimo je sedaj za predpustni čas!

Pogodbe ženitovanjske in druge sklepa 1 Notar. Čudno je, da rima svojega sedeža v kakem večjem mestu, ampak daleč tam doli v neki istrski vasi. Da je ta Notar nepristranski, da ustreza vsem rad, ki plačajo, razvidimo iz tega, da ni ne „k. k.“ pa tudi ne „c. kr.“, ampak nevtralen tako kakor sen videl napis v nekem slovenskem mestu, kjer visi zunaj na steni tudi tak nevtralen napis „Notar X.“

Da si nimamo nobene „občine“ imenovane, vendar imamo celo vrsto županov, ki se pa jako nerodno in različno imenujejo. Slovenci imajo 2 Zupana-a, 1 Supan-a, 1 Suppan-a, Nemci pa 1 Schulz-a. Razdeljene so te imaginarne občine menda na glavne občine in podobčine. V prvih vladajo prej imenovani, v podobčinah pa 1 Zupanc, 2 Zupaneca-a, 5 Zupančič-ev, 2 Supanek-a in 1 Suppant-schitsch.

Armade ti naši vladarji nimajo baš velike, menda le bolj za „parado“ ali za največjo potrebo zoper domače in tuje sovražnike. Gotovo sklenili so med seboj „sveto mirovno ligo“, za katero si druge visoke glave še zastoj glave belijo in potegujejo. Vsa naša armada šteje namreč le 3 Hauptmann-e, 4 Novak-e, 1 Neuer in Žolnir-ja. Kdo te novake „obrihtuje“, ni nikjer povedano, najbrž zavzema oni Žolnir kako „šaržo“ ter vežba Novake. Le-tim se menda ne bo treba zaradi ostrosti pritoževati, kakor smo pred ne davnim brali, da se gori v blaženem „Reichu“ godi našim sostanovnikom, kajti poznamo tega žolnirja kot nad mero dobrosrčnega in pohlevnega moža in ta njegova lastnost je najbrž kriva, da nam niti svoje prave „šarže“ ne pove. — Oborožena je ta naša domača črna vojska tudi še čisto po starinsko, kajti ima 2 Šket-a, 1 Kopic in 1 Spies. Svoj kvartir ima v 1 Castelbolognese od koder hodi eksercirat spremljana od svojih 2 Trobej-ev in 1 Trobiš-a.

Ti vladarji imajo tudi 1 Kancler-ja, toda ni mi bilo vkljub mnogem trudu mogoče poizvedeti, ali je to kakov „železni kancler“ za naše zunanje zadeve, ali je to kakov „Schatzkancler“ ali celó kancler za vse, toraj pravi faktotum.

Ko smo si tako našo posvetno gosposko ogle-

dali, ozrmo se tudi še na duhovsko. Kakor mnogoštevila je prva, tako maloštevilna je druga. Za rimskokatoličane je 1 Škofič, 1 Župnik in 1 Manich, za pravoslavne 1 Pop in 1 Popp. Vsi skupaj imajo le 1 Mesner-ja.

Ker nam zadostuje le 1 Richter in 1 Zupnik, oziroma Pop, je pač razvidno kako pravico in miroljubni smo. Za nas veljajo pač besede:

„Ko bi bil tak vsak kristijan,
Cesarju ne b'lo bi treba biriča,
Duhovnu ne hudiča“

ali kako že pravi Stritar o svojem Triglavanu.

Da smo tako pobožni pač ni čuda, če premislimo, da oznanjujeta 1 Mahnič in jedna Machnitsch med nami svoje edino zveličavne teorije. A glej osodo in ravnopravnost! Kakor zagruhi Mahnič naš tovariš Rom-ih, tako menda tudi jedna Romih eni Machnitsch krepkega odgovora ne ostane dolžna. In kakor zoper „Roma locuta est“ ni ugovora, tako je tudi pri nas jeden po tem prepiru Baf, jeden pa celó Baffo.

V našem taboru pa je tudi Avstrija! Kajti kakor prebivajo v naši ljubi Avstriji najrazličnejši narodi, tako nanesel je veter tudi na naša učiteljska mesta, rojake najrazličnejših narodov. Imamo pa med seboj: 4 Hrovat-e, 1 Hrovatin-a, 5 Horvat-ov (Bog si ga vedi kakov razloček je med njimi!), 5 Čeh-ov in 2 (menda deutsch-) Böhm-a, (tako vidimo že pri nas ono razdelitev po okrajih!), 4 Lah-e (upajmo, da ni nobeden irredentist!), 8 Furlan-ov, 1 Ferlan-a, 1 Furlani-ja, 2 Rus-a (ki sta si pa tudi gledé na pravopisje navskriž), 4 Turk-e, 2 Turco-ja, 1 Turak-a, 1 Unger-ja, 1 Vogrič-a, 1 Vogrich-a in 2 Vogrinec-a, 2 sta Nemca, a menda ne „deutsch-national“ ker se imenujeta rajši Tedeschi. Iz daljnih dežel so tu: 1 Gallico, 1 Franke, ki je rodil 1 Frankovič-a, 1 Schott, 1 Sachs, 1 Vlah, 1 Maurin in 1 Divjak. Med tolikimi narodi pa nimamo žal! nobednega pravega Slovenca, nego le 2 Windisch-a in 1 Vindišar-ja.

(Nadaljuje se.)

Društveni vestnik.

Sv. Trojica v Slov. gor. Po dvomesečnem prestatku društvenega delovanja se je učiteljsvo šentlenskega učiteljskega društva zbralo v četrtek dne 2. februarja pri Sv. Trojici, da vzame odborovo delovanje v preteklem letu na znanje ter si voli nov odbor. Iz predsednikovega sporočila povzamemo, da je društvo devetkrat zborovalo ter pretresavalo različna vprašanja.

Učni poskus g. Pečovnika: „Krištof Kolumb“ je bil vestno sestavljen ter je vsem navzočim ugajal.

Nov odbor izbral se je tako-le: g. J. Mavrič, predsednik; g. J. Mocher, namestnik; g. M. Rajšp, blagajničar; gg. K. Čeh in Ed. Čeh, tajnika.

Odposlancem za „Lehrerbund“ je izvoljen gosp. J. Mocher; za „Zavezo“ pa gg.: J. Črnko in J. Kovačič.

Predlog g. Pečovnika, naj se sestavi odbor, kateri bi nabiral gradivo za popis šentlenskega okraja je bil vsprejet ter so se izbrali v ta odbor gg. J. Mocher, F. Pečovnik in J. Črnko.

Kot gost je bil navzoč g. M. Mavrič, v pokojen nadučitelj.

Prihodnje zborovanje pri Sv. Lenartu. — č.

Novomeški okraj. (Vabilo) k zborovanju „Novomeškega učiteljskega društva“ dne 13. febr.

1893 ob 10. uri dopoldne v Novem mestu. Vspored: 1. Nagovor predsednikov. 2. Poročilo, zakaj se je moral dne 28. decembra m. l. nameravani slavnostni koncert preložiti na poznejšo določbo. 3. Zgodovina in zgodovinske slike v ljudski šoli (M. Jazbec.) 4. Slučajnosti. 5. Pevska in gledališka vaja. — K obilni udeležbi vabi odbor.

Jožef Marn. †

Dne 27. januarja umrl je v Ljubljani predsednik naše dične „Matiče Slovenske“ in odlični književnik slovenski, upokojeni c. kr. gimnazijski profesor in konsistorijalni svetovalec Josip Marn. Rojen 13. marca 1832. l. v Štangi nad Litijo, dovršil je l. 1851. srednje šole in se posvetil duhovskemu stanu. Leta 1855. posvečen v mašnika, kaplanoval je dve leti v Horjulu, od koder ga postavijo novembra meseca l. 1857. učiteljem veronauka in slovenščine na ljubljanskem gimnaziju. V tej službi ostal je 35 let t. j. do lanskega leta, ko ga je odlikoval presvitli cesar z vitežkim križem Frane Jožefovega reda.

Pokojnik bil je značajan narodnjak, izvrsten učitelj in vzoren duhovnik; šoli, narodu, svojemu stanu posvetil je vse svoje življenje. Kot učitelj vedel je v svojih učenceh vzbujati zanimanje do predmeta, bil jim je dober, pravičen oče. V slovenskih urah v nemal je Marn svoje poslušalce za slovensko in slovansko stvar, „pod njegovim blagodejnim vplivom vkoreninil se je narodni čut v slovenski mladini tako silno, da ga ne izdere nobeden vihar.“ („Nov.“) In sam ji je dal najlepši vzgled, kako se dela za narod — ne le z besedo, ampak tudi z dejanjem. Skoraj vse proste ure, katerih mu je puščal njegov stan kot profesor in duhovnik, posvečeval je slovstvenemu delovanju, katero je začel že, ko je bil še gimnazijec. Kajti že od l. 1849. naprej sodeloval je pri poznejšega škofa ljubljanskega, dr. Pogačarja listu „Cerkveni časopis

ali Zgodnja Danica“, a l. 1851. je pa že sam urejeval „Danicico“, tednik mladosti Alojzijevišča v pouk in kratek čas“. Poleg tega je spisal tedaj več krajših spisov.

To svoje delovanje nadaljeval je tudi kot duhovnik in profesor. Ni nam moči naštetih vseh spisov in razprav njegovih, saj jih je skoraj nešteta množica, omenimo samo, da so razum člankov v konservativnih listih slovenskih, večinoma jezikoslovne ali slovstveno-zgodovinske vsebine. Najimennejše delo njegovo, ki je za slovensko slovstvo neprecenljive važnosti, pa je njegov „Jezičnik“, katerega XXX. zvezek je dokončal še baš pred smrtjo. V njem nam je razodel sadove svoje neumorne marljivosti na slovstveno-zgodovinskem polju, ž njim nam je še-le pokazal, da Slovenci v primeri z drugimi večjimi narodi nimamo ravno majhnega slovstva, s kratka s svojim „Jezičnikom“ postavil si je neminljiv spomenik, kateri bode v neizbrisljivih zlatih črkah nosil vekomaj njegovo nepozabljivo ime.

Kot duhovnik bil je pravi vzor. Bil ni fanatičen; če ga je kdo napadal, bojeval se je vedno mirno, dostojno, s poštenimi sredstvi. Vera mu je bila sveta stvar, a tudi narodnost. Vedel je prav dobro spajati ta dva pojma v harmonično celoto. To pokazal je najbolje kot predsednik „Matiče Slovenske“, pri kateri je v najlepši slogi deloval jednako z duhovnimi sobraty kakor s posvetnimi narodnjaki v prospah naroda slovenskega. Bodi mu zemljica lahka in večen spomin!

Dopisi in druge vesti.

Iz Šmarije. Našega vrlega, delavnega in rodoljubnega tovariša g. Fr. Ferlinca v Šmariji zadela je prebriska izguba. Dne 2. t. m. umrla mu je ljubljena soproga, s katero je živel v srečnem, zalibog, da tako kratkem — še ne dveletnem — zakonu. Zapustila mu je jednoletnega sinčka Bogdana.

Rajnka je bila hči znanega rodoljuba g. Franca Skaza in zavoljo svojega blagega značaja občje priljubljena in spoštovana. Njenega pogreba dne 4. t. m. udeležila se je ogromna množica ljudstva. Navzlic groznemu mrazu videti je bilo odlično število domačih in okoliških tudi št. Jurskih gospej, vse

gg. uradnike tukajšne sodnije in davkarije, domačih in okoliških učiteljev, tržanov in brezštevno priprostege ljudstva. Bodí rajnji zemljica lahka!

—k.

(Odlikovanje.) Nadučitelj in c. kr. okr. šolski nadzornik v Črnomlji, g. Anton Jeršinovič dobil je zlati križec za zasluge. Čestitamo!

(Šolo zapreti) dalo je vodstvo rudarske šole v Idriji, ker je zbolelo več učiteljskih močij.

(Žrtva mraza.) Kakor poroča „Slov. Narod“ zmrznili sta učitelju-g. Korneleu v Dolah na Koroškem obe nogi tako, da so mu jih morali odrezati.

(Najnovejše!) Službe stalnih okrajnih nadzornikov v Galiciji so razpisane. Prednost imajo prosilci z izpitom za meščanske šole in pa sposobnost za rokotvorni pouk (Handfertigkeit-Unterricht).

(Hygienično.) Na Dunaji se je na meščanski šoli v VI. okraju nizkotlačna parnozračna kurjava posebno dobro obnesla ter jako prekosila navadno Meißnerjevo kurjavo. Primerno razgret zrak pride popolnoma dima čist v šolsko sobo ter se v jedni uri sedemkrat ponovi. Učitelji in učenci se v teh zdravih učilnicah posebno dobro počutijo.

Premembe pri učiteljstvu. Imenovani so bili: Gosp. Andrej Kmet, učitelj v Tržiči, nadučiteljem v Cerkljah; g. Jožef Armič, začasni učitelj v Sorici, stalnim učiteljem-voditeljem na tem mestu; g. Jožef Pavčič, začasni drugi učitelj v Velikih Laščah, stalnim učiteljem tukaj; g. Štefan Birk, učitelj v Hotiči, stalnim učiteljem-voditeljem v Zalogu. Gosp. Anton Likozar, učitelj-voditelj v Goričah pride v istem službenem razmerji v Godovič in g. Jožef Petkovšek, istotako iz Godoviča v Goriče. — Stalni pomožni učitelj v Mariboru, gosp. Henrik Grubbauer imenovan je podučiteljem na deški meščanski šoli v Mariboru, podučitelj na ljudskih šolah, gg. Vekoslav Krivec v Slivnici pri Mariboru in Anton Gradišnik pri Novi cerkvi bl. Ptuja pa stalnima podučiteljema na svojih mestih. Gospica Marija Strecker dosedaj podučiteljica na Blanci, pride za stalno podučiteljico v Hrastnik.

Raznoternosti.

[Nemška učiteljska zveza] štela je začetkom minolega leta 49.600 članov, katerim se je med letom pridružilo še 3400 novih, tako da šteje ta zveza sedaj 53.000 udov. To je lepa duševna vojska, katere že zamore nekaj pribojevati. Zatorej se združujmo tudi mi, kje in kadar le moremo. V slogi in delu je spas!

[Splošno društvo nemških učiteljic] šteje 4300 članov.

[Zobovni zdravniki za šole.] Šolske oblasti v Londonu so sklenile, da se nastavi deset

zobovnih zdravnikov, kateri bodo redno pregledavali zobe londonskih šolskih otrok.

[Statistika gluhonemih.] Na 100.000 prebivalcev pripada gluhonemih v Švici 245, v Avstriji 130, v Ogrskej 125, v Švedskej 120, v Rusiji 101, v Finskej 101, v Nemčiji mimo Prusije 93, v Norvegiji 87, v Portugalskej 74, v Združenih državah severne Amerike 67, v Grškej 64, v Franciji 62, v Danskej 62, v Italiji 53, v Španskej 45, v Belgiji 43, v Nizozemskej 53. Največje število gluhonemih nahajamo med židi.

[Kolera] pokosila je v preteklem letu v Hamburgu 432 otrok, obiskujočih ljudske šole.

[Žalostno znamenje.] V Belgiji je 150.000 žganjarij in le 5000 šol, tako torej pride na 39 prebivalcev krčma in na 1176 pa šola. V Nemčiji, na Nizozemskem in Francoskem pride še-le na 250 ljudi krčma. V Belgiji se je leta 1891. popilo za 450 milijonov frankov žganja to je skorej tretjina delavskega zaslužka. Alkohól pa tudi jako pomnožuje število nesrečnih anarhistov!

[Prebivalci Evrope.] Po najnovejšem štetji živi v Nemčiji 49,421,064, Avstriji 23,835,261, Ogrskej 18,459,705, (skupaj brez Bosne in Hercegovine 41,284,966), Angliji in Irskej 37,740,283, Franciji 38,092,156, Švici 2,933,335, Danskej 2,298,327, Nizozemskej 4,511,415, Norveškej 1,999,176 Švedskej 4,774,409 ljudij. Prebivalstvo se je pomnožilo v Nemčiji za 106%, v Avstro-Ogrskej za 094%, v Angliji in Irskej za 082%, v Franciji za 610%.

[Kakó je naraščalo največje mesto na svetu — London?] London je bil že leta 1066. zelo obljuden, imel je za one čase veliko prebivalcev: 40.000. Leta 1700. je štel 700.000 stanovalcev; leta 1800. je naraslo število na 900.000 in in leta 1891 našeli so 4,424.000 prebivalcev. (Devetkrat toliko, kakor vsa kranjska dežela!) — Mesto ima 547.450 hiš, 1450 cerkev, 2200 poštnih in brzojavnih uradov, 76 gledališč, 2100 bolnišnic, 7600 pivnic, 1800 kavarn, 570 hotelov in 3100 pekarij. Čez reko Temzo je narejenih 48 mostov. Fijakarjev je 19.000 in 1500 „omnibus“-vozov. Vsako leto povprečno potrebuje se: 2.200.000 zakljev moke, 2.050.000 goved in 260.000 svinj! Jajc potrebujejo toliko stotin milijonov, da jih mora vsa Evropa tja dovažati!

[Starost ptic.] Kakor se pripoveduje, doseže labud med pticami največjo starost. Trdi se da zamore živeti 500 let. Knauer pripoveduje, da je videl mnogo sokolov, izmed katerih je bil jeden star 162 let. Leta 1819. je poginil morski orel, ki je bil vjet 1715. leta ter doživel v kletki starost 104 leta. Sivoglavi jastreb, ki je bil vjet 1706. l., je poginil 1824. l. v Schönbrunu na Dunaji. Doživel je torej 118 let. Papige in vrani doživé po 100 let, kukavice nad 32, srake 20—25, fazan 15 in golobje okolo 10 let. Slavec živi v kletki najdalje 10, kos 15, kanarček 12—15 let.

(Koliko je jedna milijarda v zlatu ali v srebru.) Neki Francoz izračunil je nastopne podrobnosti, ki utegnejo zanimati posebno zdaj, ko se o milijonih in milijardah toliko govori gledé na Panamsko afero. V zlatu bi tehtala jedna milijarda celih 322.500 kilogramov; obseg njen znašal bi kakih 12 kub. metrov. Če bi se to zlato razkovalo v zlato žico, prepregla bi se z njo zemeljska obla in še bi preostal lep kos. Milijarda v srebru tehtala bi 5 milijonov kilogramov, volum njen bi znašal

477 kub. metrov. Napraviti bi se dala 4 milimetre debela žica, s katero bi se prepregla zemeljska obla. Za prevoz milijarde v zlatu trebalo bi 64 železniških vagonov, ki bi zavzemali dolgost 400 metrov, za milijardo srebra bi pa trebalo 1000 vagonov po 5 ton zadržaja, ki bi zavzemali dolgost 6 kilometrov. Če bi se milijarda zlata sestavila v jeden kos, bi jo 6000 ljudi komaj premaknilo z mesta. Če bi se milijarda srebra podelila mej 500.000 ljudi, dobila bi vsaka osoba 10 kilogramov.

Razpisi natečajev.

Št. 545.

Podučiteljsko mesto.

Na dvorazredni ljudski šoli v Kostivnici je umestiti podučiteljska služba z dohodki III. plačilnega razreda in prostim stanovanjem definitivno ali tudi provizorično.

Prosilci ali prosilke za to mesto naj vložijo svoje prošnje, katere morajo biti opremljene z spričevalom zrelosti, eventualno tudi učiteljske sposobnosti in z dokazom, da so avstrijski državljani, potom predstojnega okrajnega šolskega sveta **do 30. januarja 1893** pri krajnem šolskem svetu v Kostivnici (pošta Podplat pri Poličanah.)

Okrajni šolski svet Rogatec, 28. dec. 1892.

2-2

Predsednik: Scherer s. r.

Št. 86.

Podučiteljsko mesto.

Na dvorazredni ljudski šoli v Loki pri Zidanem mostu je umestiti podučiteljsko mesto z dohodki po III. plačilnem razredu in prostim stanovanjem (1 izba v šolskem poslopji) definitivno ali tudi provizorično.

Prosilci in prosilke za to mesto naj vložijo svoje prošnje, ki imajo biti redno opremljene z zrelostnim in s sposobnostnim spričevalom ter z dokazom avstrijskega državljanstva potom predstojnega okrajnega šolskega sveta **do 20. marca 1893** pri krajnem šolskem svetu v Loki pri Zidanem mostu.

Okr. šolski svet Laško dne 4. februarja 1893.

Predsednik: Wagner s. r.

Št. 114.

Učiteljsko in podučiteljsko mesto.

Na dvorazredni ljudski šoli III. plačilnega razreda pri Sv. Duhu v Haložah je umestiti:

1. učiteljska in ravnateljska služba, stalno;
2. podučiteljska služba, stalno ali tudi provizorično.

Prosilci za ta mesta naj vložijo svoje prošnje, ki morajo biti opremljene s spričevalom zrelosti in učiteljske sposobljenosti, z dokazom avstrijskega državljanstva in oziroma za službo pod 1 tudi z dokazom vsposobljenosti za pouk v katoliškem verouku potom predstojnega okrajnega šolskega sveta **do 20. februarja 1893** pri krajnem šolskem svetu Sv. Duh (pošta Ptuj).

Okrajni šolski svet Ptuj, 24. jan. 1893.

1-2

Predsednik Scherer s. r.

Št. 551 ex 92.

Podučiteljsko mesto.

Na dvorazredni ljudski šoli v Slivnici pri Št. Juriji ob južni žel. je umestiti stalno ali začasno podučiteljsko mesto z dohodki po IV. plač. razredu in prostim stanovanjem.

Prosilci in prosilke za to mesto naj vložijo svoje prošnje, ki imajo biti redno opremljene z zrelostnim in sposobnostnim spričevalom ter dokazom avstrijskega državljanstva potom predstojnega okrajnega šolskega sveta **do konca februarja 1893** pri krajnem šolskem svetu v Slivnici pri Št. Juriji ob južni žel.

Okrajni šolski svet Šmarje, 26. jan. 1893.

Predsednik: Wagner s. r.

Popotnikovo upravništvo v Mariboru ima v zalogi še nekaj komadov

Popotnikovega koledarja za slovenske učitelje 1893.

Kdor ga še nima in ga želi, lahko ga dobi, če si ga pravočasno naroči tudi še v naj-lepši vezi po določeni ceni.

„Popotnikov koledar 1893“ dobi se tudi še pri knjigovezci J. Bonačič v Ljubljani in pri Dragotinu Hribarji v Celji.

Upravništvo, „Popotnikovo“.

Vsebina. I. Odpust iz ljudske šole. — II. Slovniske črtice. (M. Herič.) (Konec.) — III. Slovstvo. (Knjige družbe sv. Mohora.) — IV. Listi slovenskega učitelja—koledarja. (IV.) — V. Listek. (Učiteljsko osebje po Slovenskem.) (I.) — VI. Društveni vestnik. — VII. Jožef Marn. † — VIII. Dopisi in druge vesti. — Raznoternosti. — IX. Natečaji in inserat.